

ISSUES OF EDUCATION AND UPBRINGING IN THE
ANCIENT WRITTEN MONUMENTS. HADITH SCIENCE AND ITS
EDUCATIONAL SIGNIFICANCE

Termez State Pedagogical Institute Students

Abdugʻaniyeva Aziza Ravshan qizi

azizaabduganiyeva@gmail.com

Abdurahimova Dilshoda Abduxaul qizi

dilshodaabdurahimova@gmail.com

ABSTRACT: This article provides a scientific and theoretical analysis of the portrayal of education and upbringing issues in the most ancient written monuments, their role in social life, and the educational significance of Hadith science. Based on ancient written sources and Islamic teachings, the issues of spiritual and moral upbringing of the younger generation are highlighted. In particular, the role of Hadiths in human upbringing and their importance in forming moral virtues are revealed.

Keywords: education, upbringing, ancient written monuments, Hadith science, moral education, preschool education, spirituality, Zoroastrianism, inscriptions, the perfect human.

ENG QADIMGI YOZMA YODGORLIKLARDA TA'LIM-TARBIYA
MASALALARI. HADIS ILMI VA UNING TARBIYAVIY AHAMIYATI

Termiz davlat pedagogika institute talabalari

Abdugʻaniyeva Aziza Ravshan qizi

azizaabduganiyeva@gmail.com

Abdurahimova Dilshoda Abduxaul qizi

dilshodaabdurahimova@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada eng qadimgi yozma yodgorliklarda ta'lim-tarbiya masalalarining yoritilishi, ularning jamiyat hayotidagi o'zni hamda hadis ilmining tarbiyaviy ahamiyati ilmiy-nazariy jihatdan tahlil qilinadi. Qadimgi yozma manbalar va

**JOURNAL OF
PEDAGOGICAL AND PHILOLOGICAL RESEARCH
VOLUME-1, ISSUE-2, 2026**

islomiy ta'limotlar asosida yosh avlodni ma'naviy-axloqiy jihatdan tarbiyalash masalalari yoritib beriladi. Ayniqsa, hadislarning inson tarbiyasidagi o'rni, axloqiy fazilatlarni shakllantirishdagi ahamiyati ochib beriladi.

Kalit so'zlar: ta'lim, tarbiya, qadimgi yozma yodgorliklar, hadis ilmi, axloqiy tarbiya, maktabgacha ta'lim, ma'naviyat, zardushtiylik, bitiklar, komil inson.

Har bir jamiyatning taraqqiyoti, avvalo, ta'lim va tarbiya tizimining qay darajada rivojlanganligi bilan belgilanadi. Ta'lim-tarbiya masalalari insoniyat tarixining eng qadimgi davrlaridan boshlab muhim ahamiyat kasb etgan. Eng qadimgi yozma yodgorliklarda ham insonni barkamol qilib tarbiyalash, uni jamiyatga foydali shaxs etib yetishtirish g'oyalari ilgari surilgan.

O'rta Osiyo hududida yaratilgan qadimgi yozma manbalar, jumladan, "Avesto", turkiy runik bitiklar, shuningdek, islomiy manbalar ta'lim-tarbiya masalalarini o'rganishda muhim tarixiy manba hisoblanadi. Ayniqsa, hadis ilmi yosh avlodni ma'naviy, axloqiy va ijtimoiy jihatdan tarbiyalashda muhim o'rin tutadi.

Eng qadimgi yozma yodgorliklarda ta'lim-tarbiya masalalari

Eng qadimgi yozma yodgorliklar insoniyatning ma'naviy merosi bo'lib, ularda axloq, odob, bilim va tarbiya masalalari muhim o'rin egallagan. Jumladan, zardushtiylik ta'limotining muqaddas kitobi bo'lgan "Avesto"da ezgulik va yovuzlik, halollik, mehnatsevarlik, poklik kabi tushunchalar tarbiya asoslari sifatida talqin etilgan.

Shuningdek, Orxon-Enasoy bitiklarida ham vatanparvarlik, ota-onaga hurmat, el-yurtga sadoqat g'oyalari ilgari surilgan. Bu bitiklarda yoshlarni jasur, dono va mas'uliyatli qilib tarbiyalash muhim vazifa sifatida ko'rsatiladi. Qadimgi yozma manbalarda ta'lim va tarbiya bir-biri bilan chambarchas bog'liq holda yoritilgan bo'lib, bilim olish bilan birga axloqiy yetuklikka erishish asosiy maqsad qilib qo'yilgan.

Islom ta'limotida ta'lim va tarbiya masalalari

Islom dini ta'lim-tarbiyaga alohida e'tibor qaratadi. Qur'oni Karim va hadislar ilm olishni har bir musulmon uchun farz deb biladi. Islom ta'limotida tarbiya faqatgina bilim

berish bilan cheklanmay, balki insonning ichki dunyosini poklash, uni komil inson qilib tarbiyalashni ko'zda tutadi.

Payg'ambarimiz Muhammad (s.a.v.) ta'lim-tarbiyaga oid ko'plab o'g'itlarni hadislar orqali bayon qilganlar. Ushbu hadislar insoniylik, mehr-oqibat, halollik, sabr-toqat, kattalarga hurmat va kichiklarga mehr ko'rsatish kabi fazilatlarni shakllantirishga xizmat qiladi.

Hadis ilmi va uning tarbiyaviy ahamiyati

Hadis ilmi islom ilmlarining muhim tarmoqlaridan biri bo'lib, Payg'ambarimiz Muhammad (s.a.v.)ning so'zlari, amallari va tasdiqlarini o'rganadi. Hadislar yosh avlod tarbiyasida beqiyos ahamiyatga ega.

Hadislarda ilm olishga da'vat, ota-onaga hurmat, ustozga ehtirom, halol mehnat qilish, yolg'ondan yiroq bo'lish kabi tarbiyaviy g'oyalar mujassam. Masalan, "Ilm talab qilish har bir musulmon erkak va ayol uchun farzdir" mazmunidagi hadis ilmning naqadar muhimligini ko'rsatadi.

Shuningdek, hadislar bolalarni axloqan barkamol, jamiyatga foydali shaxs qilib tarbiyalashda muhim manba bo'lib xizmat qiladi. Ayniqsa, maktabgacha ta'lim jarayonida hadislarining tarbiyaviy mazmunidan foydalanish bolalarda ijobiy fazilatlarni shakllantirishga yordam beradi.

Hadislarning maktabgacha ta'limdagi ahamiyati

Maktabgacha yosh davri bolaning shaxs sifatida shakllanishida muhim bosqich hisoblanadi. Ushbu davrda bolalarga mehr-oqibat, halollik, to'g'rilik, sabr-toqat kabi tushunchalarni singdirish muhimdir. Hadislarda aks etgan tarbiyaviy g'oyalar bolalar ongiga mos, sodda va hayotiy bo'lib, ularni tarbiya jarayonida samarali qo'llash mumkin.

Hadislar asosida olib borilgan tarbiya bolalarda milliy va diniy qadriyatlarga hurmat, insoniy fazilatlarni rivojlantirishga xizmat qiladi.

Bu esa kelajakda barkamol avlodni voyaga yetkazishda muhim omil hisoblanadi.

**JOURNAL OF
PEDAGOGICAL AND PHILOLOGICAL RESEARCH
VOLUME-1, ISSUE-2, 2026**

Eng qadimgi yozma yodgorliklar va hadis ilmi ta'lim-tarbiya masalalarini o'rganishda muhim manba hisoblanadi. Qadimgi yozma manbalarda ilgari surilgan tarbiyaviy g'oyalar va hadislarning axloqiy-ta'limiy ahamiyati bugungi kunda ham o'z dolzarbligini yo'qotmagan. Ayniqsa, maktabgacha ta'lim tizimida ushbu manbalardan oqilona foydalanish yosh avlodni barkamol qilib tarbiyalashga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

Qur'oni Karim. – Toshkent: O'zbekiston, 2019.

Imom al-Buxoriy. Al-jome' as-sahih. – Toshkent.

Imom at-Termiziy. Sunani Termiziy. – Toshkent.

Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. – Toshkent: Ma'naviyat, 2008.

Yo'ldoshev J. Pedagogika tarixi. – Toshkent, 2015.

Avloniy A. Turkiy guliston yoxud axloq. – Toshkent, 2016.

